

IN MEMORIAM

Eka (Alenka) Vogelnik

5. 7. 1946–6. 11. 2024

Eka (Alenka) Vogelnik je živela za umetnost – likovno, plesno, lutkovno – in kot pedagoginja predajala znanja in ljubezen do nje mlajšim rodovom. To seveda ni presenetljivo, saj je Eka, rojena 5. julija 1946 v Ljubljani, rasla ob mami Mariji Vogelnik – slikarki, ilustratorki, plesalki in koreografki. Njen oče Dolfe Vogelnik je bil odličen violinist, njen ded pa je bil literarni zgodovinar, etnolog in jezikoslovec Ivan Grafenauer. Eka je najprej leta 1971 diplomirala na tedanji Fakulteti za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo na Oddelku za arhitekturo pri Marjanu Mušiču in leta 1974 na Akademiji za likovno umetnost na Oddelku za slikarstvo pri Janezu Berniku. Prostor in ploskev sta kategoriji, ki sta jo spremljali tako pri ilustraciji kot v lutkovni umetnosti, spojeni z gibom in glasbo ter seveda besedo. Zgodba ali pesem je navdih tako za ilustracijo kot lutkovno predstavo, televizijsko oddajo, scenografijo in kostume. Njeno ustvarjanje je teklo kot barvit preplet besede, podobe, giba, nenehno v iskanju novih izzivov.

Od sedemdesetih let prejšnjega stoletja je ilustrirala okoli štirideset literarnih del – vse od knjige *Na milijarde sonc* Clauda Cénaca leta 1974 in **Japonskih pravljic** (1977). Med naslovi z imenitnimi ilustracijami omenimo še dela: *Mišek zmagovalce: afriške ljudske pripovedi* (1978), *Veli Jože* Vladimirja Nazorja (1984), *Srnjaček* Karla Grabeljška (1985), *Kam barčica, kam deščica* Marije Vogelnik (1986), *Igrajmo se gledališče* Miroslava Slane (1987), *Pravljica o vodni kapljici* Jožeta Snoja (1987), *Zavodske zgodbe* Zdravka Zupančiča (1989), *Pravljica o jari kači* Iva Svetine (1990), *Makalonca* Frana Saleškega Finžgarja (1991), *Svet v naprstniku* Ervina Fritza (1992), *Kako se dan lepo začne* Vinka Möderndorferja (1993), *Knjiga te poberi! in druge skrivnostne zgodbe o očetu Brownu* G. K. Chestertona (1995). Večina njenih ilustracij je izjemno barvitih, živahnih, veselih, mnoge v tehniki akvarela, niso povsem realistične, včasih so rahlo na meji karikature, klub temu so liki prepoznavni. Občasno pa so ilustracije dvobarvne, takrat je občutek bolj molovski in manj v duru, če si izposodim primerjavo iz glasbenega sveta. Značilni so obrazi z velikimi očmi, rdečimi lici, ki pogosto v ilustraciji stopajo v prvi plan. Ilustracije so sicer dvodimenzionalne, a kličejo po življenju v treh dimenzijah, kar pa je Eka Vogelnik uresničevala v svojem lutkovnem svetu. Zanimivo je, da like poslikava na način, da so na moč podobni izrazu, ki smo ga vajeni iz knjig in slikanic. Obrazi, lasje, oblačila ... so barviti, izraziti. Lasje niso samo ene barve – kodri so v vseh odtenkih rumene, oranžne ali pa modre in zelene. Barvite podrobnosti pritegnejo pozornost in so jasen likovni podpis avtorice.

Ustvarila je troje imenitnih avtorskih del z naslovi *Knjiga za deževne dni* (1986), *Igračke za deževne dni* (1988) in *Ročne lutke za deževne dni* (1988). V številnih člankih je pisala o lutkah in kronala svoj avtorski opus, ki sega na področje pedagogike, z izčrpnim in bogato ilustriranim priročnikom *Od lutke do lutke* (2020). Na Fakulteti za socialno delo v Ljubljani je bila od leta 1998 nosilka predmeta Ustvarjalno delo z lutkami v socialnem delu, kjer je na študente predajala svoje izjemno znanje o lutkah, pripravi lutkovne predstave (besedilo, lutke) do izvedbe in njenih številnih učinkih na delo z otroki.

Med največ mladih gledalcev je stopila skozi televizijski seriji na slovenski nacionalni televiziji: *Pozabljene knjige naših babic*, predvajana med letoma 1999 in 2010, in *Bisergora* med letoma 2000 in 2006. Seriji sta prejeli kar nekaj priznanj. Ekipa *Bisergore* je med drugim leta 2002 prejela posebno priznanje *Vikend magazina* za obogatitev otroškega programa TV Slovenija. V obeh je zajemala material za vsebine v ljudskem blagu, kar je tudi sicer bila rdeča nit njenega ustvarjanja.

V Lutkovnem gledališču Ljubljana je kot režiserka, scenaristka in avtorica likovne podobe ustvarila naslednje predstave: leta 2006 *Kdo je napravil Vidku srajčico*, leta 2015 predstavo *Mojca Pokrajculja* (obe sta še vedno na repertoarju), *Povodni mož* (2009) in *Makalonca* (1994). Z režiserjem Janezom Pipanom sta leta 1989 ustvarila odlično predstavo *Zgodba južnega gozda ali kdo je ubil sonce*, ki se je uvrstila tudi v program 25. festivala Borštnikovo srečanje v Mariboru (1990).

V Lutkovnem gledališču Maribor smo se z njeno ustvarjalno močjo spoznali komaj leta 2017, ko je k nam prišla z odlično idejo, da bi uprizorila zgodbo Svetlane Makarovič *Ščeper in Mba*. Zgodbo o nejevoljnem Ščeperju, ki hoče biti sam, in prijazni, nevsiljivi Mbi je prepletla z drugimi Svetlaninimi pesmimi ter v prepoznavnem slogu ustvarila tudi likovno podobo. Nato je leta 2020 zrežirala še predstavo Saše Pavček *Rumi in kapitan* in kakor vedno pripravila scenarij in osnutke za odlične lutke.

»Uprizoritev napolnjuje bogastvo jezika, hudomušnost kapitana in živalskih likov, glasbena razgibanost in songi, v pristopu pa jo zaznamuje pogled, ki zmore ostre robove življenja odeti v pomirjujoči objem človeškosti,« so zapisale Nika Arhar, Martina Peštaj in Adriana Gaberščik na portalu Zlata paličica.

Eka Vogelnik je za svoje umetniško ustvarjanje in delo prejela več nagrad. Med drugim je v osemdesetih dvakrat prejela nagrado za ilustracije zlato pero v Beogradu na razstavi Jugoslovanske ilustracije, v Sarajevu leta 1990 zlato lovorjev venec za likovno opremo predstave *Zgodbe južnega gozda* (Lutkovno gledališče Ljubljana, režija Janez Pipan). Leta 1986 je prejela grand prix za izjemno stvaritev na področju plesno-baletne umetnosti za predstavo *Alpsko sanjarjenje*, leta 1992 je bila nagrajena za predstavo *Lažnivi Kljukec* (SLG Celje) na festivalu Zlata paličica v Ljubljani, je dobitnica Klemenčičeve nagrade za življenjsko delo na področju lutkovne umetnosti leta 2021 in zlate plakete, najvišjega odličja in priznanja za življenjsko delo in izjemne dosežke na področju ljubiteljske kulture 2023.

■ KATARINA KLANČNIK KOCUTAR